List 22. **NOVICE** Tečaj LV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 28. maja 1897.

Politiški oddelek.

Porotne sodbe na Ogerskem.

V ogerski zbornici poslancev se sedaj razpravlja načrt zakona o uredbi porotnih sodišč na Ogerskem. Kakor pri vsem se bode tudi tukoj gledalo samo na koristi madjarizacije. Splesti hočejo nov bič za nemadjarske narodnosti. Načrt zakona nasprotuje vsem načelom pravičnosti in državljanske jednakopravnosti, pa tudi zahtevam vsacega pravičnega in nepristranskega pravosodja. Da bode v zbornici vsprejet, mi ne dvomimo in vlada bode tudi napela vse sile, da mu dobi najvišje potrjenje.

Pred vsem zahteva vladni načrt, da mora znati madjarski slednji porotnik. Nikakor pa ni določila, da bi moral znati tudi jezik obtožencev. Obravnave se pa bodo pri slovanskih, rumunskih in nemških zatožencih vršile po tolmačih. Pri taki določbi bi pa vendar utegnil kdo postati porotnik, ki ni Madjar, a madjarski zna. Da se kaj tacega ne zgodi, bode pri vsakem zbornem sodišču odbor, ki bode točno pregledal sestavljeni porotniški imenik in izpustil vse osebe, o katerih je dvomiti, da bi bile madjarskega mišljenja. Seveda naravnost to v zakonu ni povedano, a kdor pozna ogerska sodišča, lahko sam ve, v kakšnem smislu bode ta odbor opravljal posle svoje. Proti izbiranju tega odseka ne bode nobene pritožbe.

Pa še več drugih določeb je, ki služijo madjarizaciji. Nadsodišče sme pri posebnih povodih pri sodiščih odrediti izredno porotno zasedanje. Tako izredno porotno zasedanje bode se odredilo tedaj, če bodo sodili kake nemadjarske politične zločince. Za tako izredno zasedanje se bodo seveda skrbno zbrali porotniki pristnega madjarskega mišljenja.

Pravosodni minister sme, če se mu zdi potrebno, premestiti porotno sodišče v kak drugi kraj. V tem slučaju pa ima sestaviti sodnji odbor nov seznam porotnikov. To se reče, izpustiti se morajo vsi, ki so vendar prišli v letni seznam, a njih madjarsko mišljenje še ni znano. Pri žrebanju se pa je ozirati le na porotnike, ki stanujejo v dotičnem kraji, kjer bode zasedanje. S tem ima vlada veliko moč v rokah. V političnih pravdah bode prestavila porotno sodišče v kako zagrizeno madjarsko gnezdo in najzagrizenejši Madjari bodo za porotnike.

Pravosodni minister je pa opravičen tudi za več sodnjih okolišev osnovati jedno porotno sodišče. Imenik porotnikov bode v tacih slučajih sestavilo sodišče, kje bode sedež porotnemu sodišču. Seveda se bode gledalo, da bode sedež porotnemu sodišču kak madjarski kraj in vsled tega Madjari porotniki.

Vlada pa ima tudi pravico porotna sodišča odpraviti. Temu so pa ugovarjali celo nekateri Madjari, a se je jim zagotovilo, da se bode vlada te pravice posluževala le proti drugim narodnostim.

Kdor pozna madjarski šovinizem, ve, da pri taki uredbi porotnih sodišč v političnih pravdah ni pričakovati nepristranske sodbe. Če bode državni pravdnik tožil kacega Slovana ali Rumuna, ne bode zatoženec mogel druzega pričakovati, da bode obsojen. Da celo v navadnih kazenskih rečeh od Madjarov nasproti drugim narodnostim ni pričakovati pravice. Poleg tega bodo pa Slovani in Rumuni imeli gmotno škodo, hodili bodo daleč k porotnim sodiščem v madjarska mesta, bodi si že kot zatoženci ali priče. Ponižani bodo v državljane druge vrste, ker bodo izključeni od porotniškega poklica.

Pravosodje bode pa jako trpelo. Pomisliti je, da na Ogerskem ni obilo izobraženih in sposobnih mož za porotnike. Omika je ondu daleč zaostala. Tudi pravni čut mej Madjari ni posebno utrjen, kakor kažejo razne pravde. Celo višji krogi so tako korupirani, kakor nikjer drugod. Težko je na Ogerskem dobiti sposobnih in poštenih mož za porotnike, če se iščejo iz vsega prebivalstva. Če se bodo pa cele narodnosti in okraji izključili od porotništva bode to nemogoče. Zadovoljiti se bodo morali z ljudmi dvomljivega poštenja. Pa kaj to Madjare briga, da le madjarizacija napreduje. Njim ni za poštenje in pravico, temveč le za to, da ugonobe vse, kar je nemadjarskega.

Politični pregled.

Državni zbor še vedno ne more redno delovati, kajti narodni in liberalni Nemci tirajo skrajno obstrukcijo. V ponedeljek se je čas s tem tratil, da je opozicija vedno zahtevala, da se vsaka proti jezikovnim naredbam izročena peticija prečita. Večina se je temu protivila. Levičarji so pa zahtevali, naj se glede vsake peticije posebej glasuje. Skoro bi bilo bolje, da bi bil dal predsednik prečitati te peticije. Vzbudilo bi bilo to vsaj nekoliko smeha, ker so skoro vse narejene po istem uzorcu. Bi se bilo vsaj videlo, kako malo duševne zmožnosti imajo vsi tisti nemški okrajni in občinski zastopi, ki so te peticije sklepali. Levičarji bi najbrž kmalu sami se naveličali tega dolgočasnega berila in se morda zadovoljili, ko bi jih le nekoliko bilo prečitanih.

Proti Ebenhochovem šolskem predlogu se oglašajo v vseh kronovinah razna učiteljska društva, pa tudi linška trgovska zbornica se je izrekla proti njemu. Sicer pa dosedaj nemški liberalci še niso začeli nobene večje agitacije proti premembi šolskega zakona v katoliškem smislu. Sedaj jezikovne naredbe obračajo nase vso pozornost in se za Ebenhochov predlog nimajo časa brigati. Seveda vse drugače vpitje bi pa bilo proti poklerikaljenju šole, da sedaj niso jezikovne naredbe na dnevnem redu.

Volitve na Hrvaškem so za opozicijo še dosti ugodno izpale. Voljenih je 29 opozicijonalcev in 58 vladnih privržencev. Vlada ima še vedno veliko večino, a vendar more opozicija biti zadovoljna, če se pomisli, da je v prejšnjem deželnem zboru imela le 12 poslancev. Volitve so očitno pokazale, da narod začenja spoznavati škodljivost sedanje vladne politike. Trije opozicijski poslanci bi bili še več voljeni, da so se glasovi pravično šteli. Vlada je grozno pritiskala. Vsled tega je bilo več izgredov. V Bošnjakovcih je pri volitvah bilo tudi 28 ubitih. Na vse kraje so bili ob volitvah razposlali vojakov. Mnogo zaradi raznih stvari obsojenih kmetov je moralo dan pred volitvami v zapor, da niso mogli voliti. Več so jih pa pred volitvami pod raznimi pretvezami zaprli. Vzlic temu pa lahko rečemo, da je iz volitev razvidna prav obsodba Khuen-Hedervaryjevega vladnega sistema.

Pogodba z Ogersko. — Naš ministerski predsednik grof Badeni je bil v Budimpešti, da se je pogajal glede kvote z ogersko vlado. Doseglo se ni nobeno sporazumljenje, ker Madjari nočejo več plačevati, nego so plačevali doslej. Avstrijska vlada je stvari lotila se s napačne strani. Pri vžitninskem davku, bančnem vprašanju itd. je dovolila Ogrom vse mogoče ugodnosti nadejajoč se, da bodo potem Ogri odjenjali. Ogri so že izbili iz pogajanj take koristi, da bodo na dobičku, ko bi se jim kvota tudi za 5 ali 6 % povišala. Kakor sedaj stvari stoje, bode morala kvoto krona določiti za jedno leto. Ostala pogodba se baje začasno podaljša na dve leti. Sicer je pa popolnoma vse jedno, če sta si vladi glede kvote sedaj sporazumeli ali ne, kajti dokler vladajo v avstrijskem državnem zboru sedanje razmere, bi državni zbor pogodbo z Ogersko ne rešil.

Nemčija. — Pruskemu državnemu zboru je vlada predložila načrt novega društvenega zakona. Z novim zakonom naj bi se omejile sedanje že itak majhne pravice društev. Vladi seveda so izrazi prostega mišljenja, ki pridejo potom društev na dan jako neljubi. Vlada bi rada neomejeno gospodovala in vsakomur takoj sapo zaprla, ki bi se le upal katero proti nji ziniti. Posebno upa vlada, da bi z novim zakonom udušila gibanje socijalnih demokratov, katerih se tako boji. Vladni zastopniki in konservativni poslanci so z veliko vnemo zagovarjali nov zakon, dočim so ga vsi svobodomiselni poslanci odločno pobijali. Načrt zakona se je izročil posebnemu odseku v pretres. Dosti upanja ni, da bi vlada prodrla z predloženim zakonom.

Grško-turška vojska. — Na skupno noto velevlastij je turška vlada odgovorila, da ji je mnogo do trajnega miru in da rada ustreže željam velevlastij in prične mirovna pogajanja toda le pod gotovimi pogoji. Odpreti se morata pristaniščí Prevesa in Volo vsem iz Carigrada dohajajočim ekspedicijam. Nova meja se mora določiti na podlagi prejšnje mejne črte in na podlagi zmage, katero si je Turška priborila z mnogimi žrtvami. Grška mora plačati 10 milijonov odškodnine za delno poravnanje provzročene škode na državnem in zasebnem blagu. Razveljati je vse pogodbe mej Turčijo in Grško ter se morajo obnoviti v smislu splošno veljavnih mejnarodnih pravnih določb. Skleniti je mejsebojno pogodbo glede izročitve zločincev. Dokler se ti pogoji ne spolnijo, se turška vlada ne more spuščati v mirovna pogajanja. Zgodilo se je pa vendar, da se je sklenilo premirje, ne da bi se bili spolnili omenjeni stavljeni pogoji. Velesile so pritisnile na Turčijo, da je privolila v premirje. Dosedaj je imel namreč sultan najboljšo oporo v Nemčiji in Rusiji. Nemški cesar in ruski car sta sultanu čestitala k uspehu turškega orožja in ob ednem izrekla željo, naj se vojevanje takoj ustavi. Ker se sultan boji izgubiti naklonjenost teh dveh držav je odjenjal in privolil v premirje. Sicer ve dobro, da bi se mu bilo bati sile. Z jedne strani se poroča, da se je premirje sklenilo za 17, z druge zopet samo za 10 dni. V teku tega časa naj se sklene trajni mir. Turčija seveda stavi velikanske zahteve, v katere Grški ne bo mogoče privoliti. Sploh ni misliti, da bi se Turčija in Grška mogli sami pobotati. Poslaniki evropskih velesil so dobili instrukcije, glasom katerih velesile odbijajo turško zahtevo, naj Grška odstopi Tesalijo, pač pa pritrjajo zahtevi, naj se meja regulira. Zahtevajo tudi, naj Turčija zniža svoje zahteve glede odškodnine in se izrekajo zoper odpravo kapitulacij. Grški ministerski predsednik Ralli se pred vsem sklicuje nasproti velikim zahtevam Turčije na noto velevlastij, kjer se glasi, da napadovalec ne sme imeti od eventuvalne zmage nikake koristi. Grški listi pritrjajo predsedniku in naglašajo še, da je v resnici Turčija pričela vojsko. — Sultanu razni mohamedanski krogi jako nasprotujejo, ker je privolil v mirovna pogajanja. Mohamedanci so razburjeni, ker se je sultan dal vplivati od velevlastij. Turkom je pač vzrastel greben vsled pridobljenih zmag. Domišljajo si zdaj, da bo vse njih, kar so zasedli. Seveda v tem oziru se močno motijo. Nevolja mej njimi bo pa še večja, ko bodo uvideli, da z zmago proti Grkom ne bodo toliko dosegli, kakor sedaj pričakujejo. Istina je pač, da se ima Turčija v prvi vrsti zahvaliti velevlastim, da si je priborila take zmage. Ko bi velevlasti ne bi bile vplivale na ostale balkanske države in bi se bili spuntali v Epiru in Makedoniji, na kar je Grška računala, potem bi se bila Turški vsa druga godila. Turška naj bo lepo zadovoljna s tem, kar se ji ponudi in pomisli naj, da prav za prav nima pravice do obstoja v Evropi, ker ne uvede v svojih deželah reform, kakoršne zahteva civilizirana Evropa.

Grška. — Poročali smo že o revolucijonarnem postopanju ljudstva nasproti kralju. Policija je sedaj prišla na sled tajni družbi, iz katere so izšli vsi izgredi nasproti kraljevi hiši. V tej družbi je tudi več italijanskih anarhistov, ki so baje celo voditelji zarote. Torej tudi v Atenah delajo Italijani zgago. Da so na bojnem polju laški prostovoljci prvi bežali, je znano. Sploh se zdaj odločno zatrjuje, da so Lahi, ki so prihiteli na Grško, imeli vse druge namene nego dobre in ni jim bilo pomagati maloštevilnim Grkom napram močnemu Turku, temveč izkoristiti so si hoteli nesrečen položaj Grške. V Atenah so nahujskali ljudstvo zoper kralja. Vlada je prišla sicer tej zaroti na sled toda bati se je, da ne prepozno. Razmere v Grški so zdaj sila žalostne. Ljudstvo je obupano vsled pomankanja in porazov na bojiščih in vse blagajne so prazne. Ni čuda, da je nezadovoljnost ljudstva velika in da je nahujskanje prav lahka stvar. V Grški se spletejo lahko največje prekucije in kralj Jurij in prestolonaslednik Konstantin

bota najbrže le velesilam imela zahvaliti, če ostaneta na prestolu.

Italija v Afriki. Ko so v zbornici razpravljali o italijanski pokrajini v Afriki, je vojni minister predlagal, naj se odzove domov vsa vojaška posadka, kolikor jo je v Eritreji, ter naj se uvede ondi zopet civilna uprava s civilnim guvernerjem na čelu. Poudarjal, da Italija itak mora vsako leto velikanske svote šteti za vojsko, kar državne finance težko prenašajo. Temu predlogu se je uprl ministerski predsednik Rudini, češ, da tega ni mogoče storiti. Navadno je drugod, da vojni minister stavi take pretirane zahteve in da ga morajo drugi ministri pobijati, no v Italiji je ravno narobe. Vojni minister, ki je sprevidel, kaj bi bilo najpametneje, našel je nasprotje pri drugi vladi. Italiji torej ne bode še dano biti prosti nepotrebnih bremen v Afriki.

Obrtnija.

Električna razsvetljava in nje nasprotniki.

II

Plinarno je l. 1860. zgradil. I. Riedinger iz Augsburga, ko je bil z mestom sklenil 35 let veljavno in zanj zelo ugodno pogodbo. S časom je plinarna prišla v last posebne akcijske družbe, vendar je večina delnic ostala v rokah Riedingerja, primerno število pa ima tudi nekoliko Ljubljančanov (Nemcev).

V seji dne 16. julija leta 1889 je občinski svet sklenil plinovi družbi pogodbo odpovedati, in leta 1894. je sklenil, zgraditi si svojo elektrarno. Da so ti sklepi občinskega sveta plinovi družbi bili neprijetni, je bilo lahko umevno, če se pomisli, da so delničarji prejemali iz plinarniških dohodkov prav lep dobiček. Zadnji čas je plinarna pričela zase in proti mestni elektrarni jako intenzivno agitacijo, hoteč s tem ne samo obdržati svoje dosedanje konsumente, ampak pridobiti si tudi tem več novih. Na oglih nabiti plakati, posebne okrožnice in cele knjižice, ki se ljudem dele po mestu poveličujejo plinovo luč nad vsako drugo luč.

Pečati se moramo z okrožnico, tiskano v slovenskem in nemškem jeziku, ter naslovljeno „Elektrika ali Auerjeva luč“. Tu se poskuša dokazati, da je električna razsvetljava dosti dražja kakor Auerjeva luč, za katero v vsakem oziru sploh zelo daleč zaostaja, da je električna razsvetljava še dandanes predmet luksusa. Ker so nekatere trditve v tej okrožnici na videz zelo prepričevalne radi tega, ker so podprte s številkami, in bi utegnile marsikomu vzbujati dvom, za katero razsvetljavo, električno ali Auerjevo, bi se odločil, treba, da si jih natančneje ogledamo.

V okrožnici se v prvi vrsti primerja cena Auerjeve luči s ceno za luč od električnih žarnic. Ta primera izpade, kakor je lahko umevno, na škodo električne žarnice, ker se tukaj primerja le absolutna svetlivost jedne luči z drugo, a ne gleda, na to, kako svetlost na razsvetljenih predmetih dobimo po jedni ali drugi.

Vsakemu je pač znano, da kak prostor ni povsodi jednakomerno svetel, ako vanj postavimo le samo jedno luč, če tudi dokaj intenzivno luč, da je marveč treba več, primerno razpostavljenih, če tudi slabejših lučij, da dobi vsak kotiček dovolj svetlobe. Jakost svetlobe pojema v kvadratnem razmerju daljave, to se pravi, ako je isto telo od luči dva ali trikrat bolj oddaljeno, potem dobiva od nje štirikrat, oziroma devetkrat manj svetlobe in je tedaj tolikrat manj svetlo. Ako razsvetlimo kak nekoliko večji prostor samo z jedno lučjo, potem je pač v bližini luči svetlo, najbolj oddaljenih mestih pa ostaje večja ali manjša tema.

Vsaka luč, pri kateri izhaja svetloba iz gorečega plamena, siplje največ svetlobe v horizontalni meri in navzgor, najmanj pa navzdol. Take luči ne moremo nikdar tako obrniti, da bi dajala največjo svetlobo navzdol, proti tlom, kjer jo navadno potrebujemo. Z reflektorji sicer odbijamo navzgor težoče svetlobne trake navzdol, sploh v vsako mer, kamor hočemo; pri tem pa se svetloba izdatno oslabuje, in dejanski efekt luči zaostaje daleč za teoretičnim.

Električna žarnica pa ima to izvrstno lastnost, da jo lahko obrnemo in začujemo, kakor se nam zljubi; lahko jo imamo prav blizu nad seboj ali poleg sebe, ona ne razvija ne smrada ne kakšne izdatne toplote, ona se da vsaki potrebi prav z lahka prilagati. Prav zaradi tega moremo z jedno samo žarnico čestokrat doseči na določenem prostoru isti ali pa še celo boljši efekt, kakor z jedno Auerjevo lučjo, čeravno ima žarnica dosti manjšo teoretično ali absolutno svetlivost od Auerjevega plamena.

Navadna Auerjeva luč ima svetlivost 50 normalnih sveč, a ta svetlivost ni stanovitna, in prav hitro pojema. Izkušnje so dokazale, da se Auerjevi luči svetlivost polagoma izmanjša za 29 %, ako je plinov pritisk jednakomeren in ni previsok. Ako pa se le ta pritisk pogostem menjava ali pa je razmerno visok, ali pa, ako se luč dostikrat ugaša in zopet prižiga, znaša zmanjšanje svetlivosti do 65 %. Svetlivost te luči pa je tudi zelo odvisna od kakovosti plina. Dober plin razvija pri zgoretju več toplote in vsled tega tudi večjo svetlobo, slab plin pa oboje v manjši meri. Tudi žarnici pojema s časoma nje svetlivost, pa le za kakih 22 %, če je svetila približno 800 ur.

Jeden plamen Auerjeve luči potroši v normalnih razmerah 105 litrov plina, kakor navaja tudi okrožnica; to pa le takrat, ako je pritisk plina normalen, ako je namreč ekvivalenten pritisku 25 do 28 milimetrov visokega vodenega stebrička. Pri plinarnah pa se pritisk plina zelo menjava, po dnevu je sploh manjši na večer pa, posebno v Ljubljani, precej velik. Čim večji je pritisk, tem več plina potroši plamen, tem večja pa postane tudi cena za plamen.

Res je, da je luč močnejša, ako potroši več plina, a pri tem pa se izdatno izmanjša trpežnost Auerjeve mreže (žakeljčka). Troški za to mrežo pa igrajo pri določevanju cene za Auerjevo luč zelo važno ulogo.

V navedeni okrožnici so troški vzdrževanja za žarna telesa (mreže in cilindre) izračunjeni na 0·18 kr. za

*

vsako uro svetljenja, iz česar moremo izvajati, da znaša trpežnost take mreže v normalnih razmerah 500 ur svetljenja. Temu pa direktno nasprotuje to, ker je ravnatelj dunajske plinove družbe G. Fähndrich povedal v nekem članku o Auerjevi luči, trdeč doslovno: „Morebiti bodemo prav storili, ako računimo dobo gorenja ali svetljenja povprečno le na 350 ur“.

Če vzamemo to številko za resnično, povečajo se troški vzdrževanja za žarna telesa za vsako uro svetljenja na 0·22 kr. Pri tem pa se ni nikakor oziralo na one mreže, katere se pri prižaganju ali snaženju vsled nespretnosti ali nepravilnosti prižigalca ali sploh po kakem naključju poterejo. Vsaka na ta način ugonobljena mreža prouzroči poseben trošek 90 kr.

Če vpoštevamo dalje, da so zaradi čestokrat večjega plinovega pritiska, kakor je normalen, za jedno Auerjevo luč v vsaki uri potroši več kakor 105 litrov plina, dostikrat do 120 litrov, potem takoj razvidimo, da številka za troške jedne take luči, kakor jo navaja plinarna v svoji okrožnici, ni absolutno zanesljiva, ampak le najmanjša, ki se v normalnih razmerah da doseči.

Poleg tega treba še izrecno poudarjati, da plinarna v svoji okrožnici ne črhne niti besedice o kakem popustu, katerega bi dajala svojim večjim konsumentom. Mestna elektrarna pa bode svojim konsumentom dajala prav izdatne popuste, ki so po ceniku že za vsak slučaj določeni.

Trditev v okrožnici, da se da jedna Auerjeva luč nadomestiti le s tremi žarnicami po 16 sveč in z jedno po 10 sveč, je že potem, kar smo popreje navedli, neosnovana. Kdor bi vzel namesto jedne Auerjeve luči tri ali štiri žarnice, imel bode dotični prostor dosti bolj svetel in, kar je poglavitno, po vseh straneh dosti bolj jednakomerno razsvetljen, ker svoje žarnice lahko razvrsti kakor mu luč najbolj ugaja. Če pa ima prostor dosti bolj ugodno razsvetljen, pa se ne sme čuditi, da ga razsvetljava nekoliko več stane.

Mi smo uverjeni, da se bode v normalnih razmerah lahko shajalo, če se jedna plinova luč nadomesti z jedno žarnico po 14 sveč; kdor pa hoče kaj več storiti, lahko vzame žarnico s svetlivostjo 25, ali 45 normalnih sveč. Če bi za žarnično luč zares moral nekoliko več plačevati, kakor za Auerjevo, pa treba uvaževati na prednosti, s katerimi električna luč nadvlada v drugem oziru vsako drugo luč, na prednosti, katere so se v tem listu še pred kratkem iznova povdarjale.

Obrtnijske raznoterosti.

— **Ameriško surovo železo.** Evropskemu železarstvu preti velika nevarnost od Amerike. Pokazalo se je, da se ameriško surovo železo da ravno tako dobro v jeklo podelati, kakor naše domače. Ladije ki vozijo pavolo v Evropo sprejemajo železo za oteženje, ker potem ladija bolje vozi. Prevažanje samega železa iz Amerike je pa še predrago.

Kmetijstvo.

Kmetijske hranilnice in posojilnice po Raiffeisenovem sistemu.

(Konec.)

Iz teh naznanil je razvidno, da so deželni zastopi vseh v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel ustanovitev in vzdržavanje Raiffeisenovih blagajnic materijalno pospeševali, ker so prišli do prepričanja, da člani za-se ne zahtevajo nikakega dobička, temveč nameravajo le navadno obrestovanje svojih opravilnih deležev.

S temi blagajnicami povzdiguje se osebni kredit ter se kmetovalcu v nujnih slučajih daje ceneno posojilo, in to gotovo pospešuje ljudsko blagostanje.

Na Kranjskem so se do sedaj sledeča društva obrnila na deželni zastop za podporo, in sicer.

1.) Posojilno društvo na Slapu, kateremu pa se ni mogla dovoliti podpora, ker v to svrho ni bil dovoljen nikak kredit.

2.) Posojilno društvo v Dobrepoljah, kateremu je bilo v smislu visokega deželno-zborskega sklepa z dne 13. februvarja 1895 dovoljeno iz deželnega zaklada posojilo v znesku 150 gld., ki se bo moralo povrniti iz rezervnega zaklada.

3.) Hranilno in posojilno društvo v Cerknici, kateremu deželni odbor zaradi pomanjkanja dotičnega kredita ni mogel dovoliti ne podpore in ne posojila.

4.) Posojilno društvo v Kranjskigori, kateremu se je vsled visokega deželno-zborskega sklepa naznanilo, da se zaradi pospeševanja posojilnic vrše poizvedbe ter da se bo definitivna rešitev mogla izdati šele na podlagi dotičnega sklepa visokega deželnega zbora.

5.) Isto kakor pod točko 4.) prijavilo se je tudi slovenski centralni posojilnici v Krškem, katera je prosila za 4 % posojilo v znesku 50.000 gld.

6.) Zvezi kranjskih posojilnic, katera je prosila za podporo, potem za dovolitev kredita, s katerim bi mogel deželni odbor pospeševati ustanovitev posojilnic po Raiffeisenovem sistemu, in končno za naročilo deželnemu odboru, da bi isti hranilne vloge iz deželnih zakladov nalagal pri posojilnicah, bilo je vsled visokega deželnozborskega sklepa z dne 13. januvarja 1896 naznanjeno, da se o tem vprašanji vrše poizvedbe ter je torej definitivna rešitev odvisna od daljnega sklepa visokega deželnega zbora.

Iz poslednje navedene prošnje je razvidno, da je do konca 1895. leta pristopilo zvezi trinajst posojilnic, in sicer: ljudska posojilnica v Ljubljani, hranilnice in posojilnice v Metliki, v Črnemvrhu, Staremtrgu, Mošnjah, Cerknici, Horjulu, Trnovem, Gorjah, na Blokah, v Št. Petru, v Srednji vasi, v Bohinju in posojilnica v Dobrepoljah.

Te posojilnice z neomejenim poroštvom so bile ustanovljene v smislu zakonov z dne 1. junija 1889 in

11. junija 1894, drž. zak. št. 91 in 111. Zveza ima strokovno izobraženega nadzornika in ker je delovanje zveze spojeno z znatnimi troški, misli ista, da na korist stvari sme računiti na podporo visokega deželnega zbora.

Deželni odbor se je prepričal, da posojilnice in hranilnice po Raiffeisenovem sistemu pospešujejo ljudsko blagostanje in da torej zaslužijo pospešitve od strani dežele. Zaradi tega bi bilo le prav in pravično, da bi tudi dežela Kranjska po svojih sredstvih podpirala ustanovitev in vzdržavanje posojilnic in hranilnic po Raiffeisenovem sistemu; deželnemu odboru pa naj bi bila pri tem pridržana pravica, da jih po svojem preudarku sme revidirati.

Do sedaj obstoje na Kranjskem posojilnice po sistemu Raiffeisen in Schultze-Delitzsch.

Na podlagi tega poročila je deželni zbor po daljši debati storil naslednje sklepe: 1.) Deželnemu odboru se naroča, da izda navodilo o ustanovitvi in oskrbovanji hranilnic in posojilnic po Raiffeisenovem sistemu. 2.) V delno pokritje stroškov ustanovitve in prve oprave hranilnic in posojilnic po Raiffeisenovem sistemu sme deželni odbor po svoji previdnosti dovoljevati prispevke po 50 do 80 gld. 3.) Deželni odbor se pooblašča, da sme hranilnim in posojilnim društvom dovoljevati 4 % posojila do najvišjega zneska 300 gld. iz razpoložljivih blagajničnih zalog. 4.) Ustanovni prispevek, kakor tudi posojilo sme pa se dovoliti le pod tem pogojem, če se društvo podvrže višjemu nadzorstvu deželnega odbora, katero more le-ta izvrševati po posebnem odposlancu ali pa po zvezi posojilnic. 5.) Zvezi kranjskih hranilnic in posojilnic dovoli se za l. 1897. v pospešitev njenih namenov podpora 300 gld. iz deželnega zaklada. 6.) Deželnemu odboru se dovoli za l. 1897. za ustanovitev hranilnic in posojilnic v podporo istih kredit 1200 gld. iz deželnega zaklada.

Poučni in zabavni del.

Strašno prorokovanje.

(Ruski spisal Marlinski.)

... Tedaj sem bil strašno zaljubljen, zaljubljen, da bi bil zblaznil. O kako sem slepil te, ki so gledajoč na moje prijazno smehljanje, na moje razstresene poglede, na moje malomarno govorjenje v krogu lepotic, vsi me imeli za ravnodušnega in hladnokrvnega. Vedeli niso, da se globoka čuvstva baš zaradi tega redko kažejo, ker so globoka; ko bi bili mogli pogledati v moje srce, in je razumeti, bi bili se prestrašili! Vse, o čemer toliko tako radi blebetajo pesniki, s čimer se tako lahkomišljeno igrajo ženske, kar toli skrivajo zaljubljenci, je kipelo v meni, kakor razstopljena kovina, nad katero se zažigajo pari, ko ne najdejo izhoda. Vendar so meni se zdeli smešni, od žalosti potrti nauduševatelji s svojimi razvnetimi srci; zoprni so mi bili vsi dvoritelji s svojim mrzlim naudušenjem, naučenimi besedami in da bi jaz prišel v vrsto tacih ljudij, zdelo se mi je najhujše na svetu.

Ne tak nisem bil jaz; v moji ljubezni je bilo nekaj čudnega, nenavadnega, celo divjega, rekel bi. Naj me ljudje pojmejo ali ne, smešen jaz biti nisem mogel. Goreča, mogočna strast se vali, kakor lava, ki vse pobere in požge, kar doseže. Razrušajoč se sama, razrušuje v pepel vse ovire, in preminja celo morje v kipeči kotel.

Tako sem ljubil ... njo imenujmo Polino. Vse kar more ženska vdahniti, kar moški more čutiti, se je vdahnilo in čutilo. Ona je pripadala drugemu, a baš to je še bolje povzdignilo ceno njene ljubeznjivosti, bolje razdražilo mojo slepo strast, vzbujeno z upanjem. Moje srce se bi bilo moralo razpočiti, da sem ga zaprl z molčanjem; razbil sem ga, kakor prenapolnjen lonec pred ljubljeno žensko. Še sedaj mi zatrepeče slednja žila, ko se spomnim, da sem ljubil; če se sladkosti pozebne sreče more izraziti z glasovi, je to mogoče le s takimi glasovi. Prvi pot sem pritisnil svojo ustno k njeni roki in pri tem na vse pozabil. Zdelo se mi je, da sem se premenil v blisk; tako hitro, tako lahko, tako goreče je bilo to čuvstvo, če se sploh čuvstvo imenovati more.

Pa kratka je bila moja sreča: Polina je bila ravno tako stroga, kakor mična. Ljubila me je, kakor še nisem bil ljubljen nikdar poprej, in kakor ne bodem tudi nikdar več ljubljen: ljubila me je strastno, nežno in neoporečno ... To, kar je bilo meni sveto, je njo stalo več solz, nego mene trpljenja. Kakor zaupljivo se je udalo varstvu mojega velikodušja, ravno tako je goreče prosila, da jo rešim očitanja, da je rušila zvestobo. — Dragi moj! Midva sva daleč od greha, — rekla je, — sva li pa tudi vselej daleč od slabosti. Kdor pogosto skuša svoje moči, padal; redkeje se morava shajati! Trdno sem sklenil se je nadalje izogibati.

In minoli so trije tedni, da Poline nisem videl. Treba je vam povedati, da sem služil v Severskem konjiškem polku, ki je tedaj bil v orlovski guberniji ... dovolite, da vam okraja ne povem. Moj ekskadron je bil nastanjen blizu graščine Polininega moža. O Božiču je moj polk dobil povelje odriniti v tulsko gubernijo in jaz sem imel dovolj duševne odločnosti, da sem odšel, ne da bi se bil poslovil. Priznavam, da me je bolje zadržavala bojazen, da izdam tajnost drugim, nego skromnost. Da zaslužim njeno spoštovanje, treba se je bilo odreči ljubezni in skušnjavo tudi premagati. Zastonj so me vabili sosedni graščaki na praznik, pri katerih se poslovimo, zastonj so me nagovarjali tovariši, ki je slednji imel kako srčno vez, da pridem na kak ples — ostal sem trden.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Koliko stane v Evropi vojaštvo? Evropske države imajo približno $2^1/_2$ milijona vojakov, in sicer 3,200.000 v četah na suhem ostalo na morju. K temu pa še niso prišteti niti deželni brambovci niti rezervniki. Več kot $2^1/_2$ mi-

lijard goldinarjev stane na leto orožje, druge potrebščine pa več kot 15 milijard goldinarjev. Skupni dolg vseh evropskih držav znaša 6.589 milijard, torej znesejo obresti približno tega dolga 2 milijardi, kar vse mora ljudstvo za časa miru donesti. Lepi krajcarji.

Prebivalstvo Rusije. Vsa Rusija šteje po ljudskem štetji, ki je bilo januvarija t. l. 129,211.833 osob proti 108,819.332 l. 1885. Cela država meri 18,990.735 kvadratnih verst. Izmej večjih mest šteje Petrograd 1,267.023, Moskva 988.610, Varšava 614.752, Odesa 404.651, Lodz 514.780, Riga 282.943 in Kiev 248.750 prebivalcev.

Novice.

— **Občinski svet ljubljanski** je v svoji zadnji seji na predlog občinskega odbornika g. dr. Majarona sprejel ednoglasno naslednjo resolucijo: „Občinski svet deželnega stolnega mesta Ljubljane pozdravlja jezikovne naredbe, zadnji čas izdane za Češko in Moravsko, kot prepotrebno in v državnih osnovnih zakonih utemeljeno delno izvršenje jezikovne in narodne jednakopravnosti ter izreka nado, da bode visoka vlada čim preje na ednak način in vsaj v toliki meri zagotovila slovensko uradovanje v deželah, koder prebivajo Slovenci". Predlagatelj je dobro utemeljil resolucijo, pred vsem poudarjaje solidarnost slovenskega s češkim narodom. — Koraku, katerega je prva storila bela Ljubljana, slede naj ostale slovenske občine, ki naj istim potom izrazijo svoje zahteve.

— **Reorganizacija sodišč.** Vsled uvedenja novega civilnopravdnega reda se bodo sodišča reorganizovala in se je z dotičnimi deli že začelo. Za Kranjsko so bila sistemizovana naslednja uradniška mesta: Pri sodišči ljubljanskem 1 predsednik (V. činovni razred), 1 podpredsednik (VI. č. r.), 13 deželnosodnih svetnikov, 6 svetniških tajnikov in 6 sodnih pristavov, pri okr sodišči novomeškem 1 predsednik (VI. č. r.), 6 deželnosodnih svetnikov, 3 svetniški tajniki in 3 sodni pristavi; pri okrajnih sodiščih so poleg mest sodnih načelnikov dolečena še naslednja mesta pristavov: po 2 mesti pri sodiščih v Postojini, Bistrici, Kranju, Litiji, Radovljici, Kamniku, Krškem, Metliki in Mokronogu, po 3 mesta pri sodiščih v Črnomlju in Kočevju po jedno mesto pri sodiščih v Škofji Loki, na Brdu, v Idriji, v Ložu, v Logatcu, na Vrhniki, v Senožečah, v Vipavi, v Cerknici, v Velikih Lašičah, v Kostanjevici, v Radečah, v Ribnici, v Žužemberku, v Zatičini in v Trebnjem.

— **Diurnisti.** Glede rešitve vprašanja o uredbi plač diurnistom (pomočnim uradnikom) so se baje v ministerstvu že sporazumeli. Sedaj se pripravlja dotična predloga. Ustanovi se posebni penzijski fond, h kateremu pristopiti bo vsak diurnist obligatorično obvezan. Pravico do pokojnine imajo oni, ki so služili že 10 let. Najmanjša penzija znaša 120 gld, najvišja 350 gld. Za pisarniška uradna mesta imajo diurnisti pred drugimi prosilci — razun certificiranih podčastnikov — prednost. Če diurnist zboli, dobi tri mesece celo ali pa reducirano dnevščino. Odpusti se diurnist še le, če je več kakor 6 mesecev bolan. Najmanja dnevščina znaša za Dunaj 1 gld. za province 80 kr. Dosedanja 14dnevna odpoved se je podaljšala na en mesec. Upati je, da bode poslanska zbornica to prav mačehovsko uredbo vprašanja diurnostov znatno zboljšala tem v prid.

— **Deželnozborska stenografska pisarna.** Deželni odbor je imenoval g. Henrika Pfeifer-ja voditeljem deželnozborske stenografske pisarne. V smislu sklepa deželnega zbora preustrojila se bode stenografska pisarna tako, da bode odgovarjala vsem sedanjim zahtevam.

— **Klub slovenskih biciklistov »Ljubljana«** praznoval bode dne 5. septembra t. l. slovesno svojo desetletnico. O tej priliki se otvori tudi dirkališče, ki ima do tedaj biti napravljeno.

— **Uradniški dom v Ljubljani.** Prvo avstrijsko-ogersko uradništvo društvo je imelo dne 15. maja na Dunaji svoj občni zbor. O tej priliki je društveni predsednik obljubil podpirati prizadevanje, da se v Ljubljani zgradi uradniški dom.

— **V Mostah pod Ljubljano** so ustanovili gasilno društvo. Društvo že šteje 30 izvršujočih članov. Brizgalnica, katero so si omislili je stala 570 gld. in shramba za orodje, ki se gradi stala bo 700 gld. To so znatni izvanredni stroški za revno občino, ki šteje le 1200 prebivalcev s 170 hišami. Novo gasilno društvo se je vsled tega obrnilo do dobrotnikov s prošnjo, da mu z darovi pomorejo k pokritju stroškov.

— **Romanje na sv. Višarje** začelo se je kakor navadno včeraj na praznik Vnebohoda Gospodovega dne 27. maja. Letos bodo stalno na gori trije duhovniki, ki bodo opravljali ondi božjo službo.

— **Poštna zadeva.** Preglednikom poštnih in brzojavnih uradov v revizijskem okraju št. 2, obsezajočem politične okraje Litija, Kočevje, Krško, Novomesto in Črnomelj je imenovan poštni koncipist g. Karol Czarda.

— **Novo cesto** mej Vačami in Litijo pridno grade. Prva polovica je že gotova. Do zime se upa celo progo izgotoviti. Delo se je malo zavleklo vsled udiranja terena in tudi troški bodo vsled tega poskočili. Z novo cesto pridobe Vače jako mnogo.

— **V Ameriko** je hotel pobegniti Peter Prijanovič, doma v Tribušah v črnomaljskem okraju, ne da bi bil še zadostil vojaški dolžnosti. Mestna policija ljubljanska pa ga je na kolodvoru aretovala in izročila sodišču.

— **Utonil** je dne 16. maja v Kokri hlapec Lorenc Slabanja. Spal je pijan ob obrežji Kokre, kar se je zavalil po strmem bregu v vodo in je utonil. Otroci idoči iz šole so videli ta dogodek. Ker je bila Kokra močno narastla, so truplo utopljenčevo dobili še le 18. maja.

— **Goljufiva potovka.** Potovki Neži Zima iz Srednjevasi v radovljiškem okraju so ljudje že več let dajali denar da naj bi nesla v kranjsko hranilnico v Ljubljani. Ljudje so ji celo tako zaupali, da so pustili hranilne knjižice pri nji spravljene. Potovka je to zaupanje zlorabila in denar, katerega so ji ljudje izročili za se porabila. Opeharila je tako 7 oseb za skupnih 1446 gld. Tatico so izročili sodišču.

— **Proglašenje svetnikom.** Včeraj dne 27. maja vršila se je v Sv. Petra cerkvi v Rimu velikanska slavnost. Papež Leon XIII. je v navzočnosti kardinalov, škofov itd. ter nebrojnega občinstva proglasil svetnikom blaženega Antona Marija Zaccaria in Peter Fourier-a. Oba sta bila duhovnega stanu. Prvi je umrl l. 1539 doma v Lombardiji, drugi l. 1640 v Lotaringiji. To je bila tretja ednaka slavnost za časa vladanja sedanjega papeža. Prva je bila l. 1881 in druga 1888. Velikanske in izvanredne ceremonije, ki so spojene s takimi slavnostmi, vzbujajo zanimanje najširših krogov in je udeležba najmnogobrojneja.

— **Požar.** Dne 19. maja okrog 11. ure po noči je nastal pri posestniku in izdelovalcu slamnikov Francu Mazovcu v Domžalah požar, ki je uničil hišni strešni stol, nekaj oprave in obleke ter 300 slamnikov in 4000 povesnov slamnatih kit, ki so bile pod streho spravljene. Škoda znaša 2000 gld. Pogorelec je bil zavarovan le za 975 gld. Ogenj je najbrže nastal pod streho pri dimniku, okrog katerega je bila spravljena slama.

— **Šivanko je pogoltnila** v Frankolovem pri Vojniku na Sp. Štajarskem neka šivilja; trebila si je namreč ž njo zobe, a šivanka ji je izpodrknila izmed prstov in se spopeljevala nekam po goltu. Dekle, seve v največjem strahu, peljalo se je takoj iskat zdravniške pomoči. Toda niti v Celji,

niti na kliniki v Gradci niso našli usodne šivanke; menili so, da je že v želodcu, od koder se bo tekom časa skozi mišice privrtala na dan. Reva je že 12 dnij koprnela v smrtnem strahu, kar se ji je jelo zopet dozdevati, da je bode v goltu. Pošljejo torej po bližnjega zdravnika gosp. dr. Antona Žižeka. Le temu posrečilo se je po težavnem delu privleči z veščo roko nevarno usiljenko na dan. Šivanka je namreč tičala z jednim koncem v dušnikovem hrustancu, a z drugim zapičila se je v veliko vratno mišico. Iz tega slučaja je pač lahko posneti kako nevarno je s šivanko trebiti zobe.

— **Ubil** se je dne 17. t. m. ogljar Jakob Pretnar iz Lesc. Hotel je iz Podkorita na planino, a potoma je pal v brezdno, globoko kacih 40 do 50 metrov. Ponesrečenec je bil takoj mrtev.

— **Defravdanta so prijeli** v Krakovu. Svojedobno je poneveril blagajnik pri neki tovarni v Lodz-u svoto, 12 000 rubljev in potem zbežal v Ameriko. Vrnil se je pod izmišljenim imenom, a spoznali so ga in prijeli ter našli pri njem 7000 rubljev.

— **Požar.** V Budapešti je nastal v noči od 20. na 21. maja velik požar v neki stavbeni ključarnici. Ogenj se je pozno zapazil. Nad delavnico je spalo 25 ključarskih vajencev. Ti reveži so opazili požar, ko se že skoro rešiti ni bilo več moč. Vendar se je posrečilo pogumnim ljudem 19 teh fantov rešiti, 6 jih je pa ostalo v ognju. Našli so njih trupla popolnoma zgorela. Ogenj je zanetil neki delavec, ki je pustil gorečo pipo v podstrešji.

— **Veledušno volilo.** Bivši odvetnik in posestnik cukrarne v Cerekvicah pri Ljutomišlu, dr. Fran Kadtčik je te dni umrl. V svoji oporoki je volil češkemu vseučilišču v Pragi 400 000 gld, v podporo čeških mest in čeških kmetovalcev pa 100.000 gld.

— **Loterijci pa pariška katastrofa.** Fanatični loterijci so pri zadnjem srečkanji v Rimu močno stavili na štiri številke, tičoče se pariškega velikega požara. In glej, vse štiri številke so bile vlečene, tako, da je moral državni zaklad velike svote izplačati. Policija je morala pred loterijami red delati, ko so prišli ljudje po dobitke, tak naval je bil.

— **Sovraštvo mej bratoma.** V Petrovcih na Hrvatskem se je dogodil grozen zločin. Brata Miloš in Simo Vukosavljevič sta živela v sovraštvu. Dne 10. t. m. je prišel prvi v hišo poslednjega. V hiši sta bila Simova otroka 4letni Rade in 12letna Zlatica. Napal je ta dva z nožem in jih grozno obdelal. Dečku je prizadjal trinajst ran na glavi. Po tem groznem činu je zločinec pobegnil. Nedolžna otroka sta bila torej žrtev nesrečnega bratovskega sovražtva.

— **Prenaredba ženske obleke.** Pariške dame se potegujejo za to, da bi se ženska obleka reformirala. Pred vsem naj bi se namesto kril uvele tudi za ženske hlače. To svojo zahtevo utemeljujejo dame s tem, da so krila nepraktična. Pri zadnjem velikem požaru je največ zato toliko dam ostalo v ognju, ker se radi svojih nerodnih in opletajočih kril niso mogle rešiti, dočim so se večinoma vsi moški rešili.

— **Zdravnik — tat.** V galeriji slik grofa Černina na Dunaju prijeli so minole dni gospoda, ki se je pripravljal ukrasti jako dragoceno sliko. Mož se ni rad udal, da je hotel krasti, naposled je vendar obstal povdarjaje, da kot praktični zdravnik ne zasluži toliko, da bi mogel živeti. Imenovanec je dr. Bela Lenkey iz Budimpešte, ki je tudi že drugod več tatvin izvršil.

— **V smrt obsodili** so minole dni v Zagrebu Katarino Sever, Pavla Ilič-a in Franja-Kelceč-Pester-ja. Napali so skupno 22letno kmetico Ano Hrabrič in jo na grozen način ubili.

— **Sove uničevalke mišij.** Neki posestnik na Nemškem je ob hiši našel gnezdo z mladimi sovami in je prenesel v prazno sobo. Ker so mlade sove kričale, sta starca kmalu te našla. Posestnik je zdaj opazoval prehranitev mladih in ni se mogel načuditi koliko miši sta starca nanesla mladim. V jutro so bili mladiči preskrbljeni z najmanj 30 mišmi, katere so povžili čez dan. Koliko so mlade sove požrle po noči, ko sta jim starca donašala!

— **Grozen trenotek** je preživel zdravnik Sir Andrew Clarke na svojem potovanju v Italiji. Ko je šel nekega večera na stolp velike cerkve, našel je na vrhu že drugega gosta, nekega Angleža. Angež in zdravnik sta razgledovala krasno okolico ter se pomenkovala. Nakrat zgrabi Angež zdravnika za rameni ter mu pravi čisto mirno: „Sedaj Vas bom pa doli vrgel!“ — Angež je bil očividno blazen, in zdravnik je bil v najstrašnejšem položaju. Toda mirnost ga ni zapustila. „Prava reč!“ je odgovoril Angležu; „to zna vsakdo! Toda kaj staviva, da me od tal ne vržete do sem gori?“ — „Kolikor hočete!“ je dejal blaznik. „Prepričan sem, da vas vržem tudi od tal do semkaj“. — „Nu dobro; stava velja Pojdiva doli, da me vržete!“ — In hitro sta šla s stolpa, kjer so blaznika naglo zaprli.

— **Skrivnostni umori.** Zadnji čas se je v Novem Yorku primerila cela vrsta skrivnostnih umorov, kateri so mej lahkomiselno živečimi ženskami obudili pravo paniko. Umori so se zgodili v najrazličnejših mestnih okrajih in povsod natančno na isti način. Morilci so svojo žrtev poiskali na njenem stanovanji, ji vrgli majhno vrv krog vratu in jo zadušili. Policija je pač hitro uganila, da ima opraviti z večjo družbo morilcev, a vsa nje prizadenja, priti morilcem na sled, so bila zaman, dasi so se ti umori hitro ponavljali in je bilo časih kar po več izvršenih na jeden dan. Te dni pa se jedna teh žrtev še pravočasno ubranila. Napadla sta jo dva elegantna gospoda, a bila je močnejša kakor napadalca. Priklicala je pomoč, na kar sta napadalca zbežala Na srečo so jima bili ljudje koj za petami in ju ujeli

— **Vas morilcev** je italijansko gnezdo Artena. Tu se je rodil zadnji napadalec italijanskega kralja, lopov Acciarito. Artena je že od nekdaj mati razbojnikov. Že l. 1155 pišejo kronike, da je Artena „valilnica roparjev, tatov in morilcev.“ 400 let pozneje je izdal papež Pavel IV. edikt, v katerem pravi, da prebivalci Artene „ropajo, kradejo in more“ ter zato dovoljuje, da „sme kdor hoče in kakor kdo hoče ubiti Artenjane“, in da „naj se mesto razbije v prah in pepel“. L. 1870. se je zgodilo iz nova veliko grozodejstvo v Arteni. Neki učenjak je dokazal, da je v Arteni petkrat več tatov, šestkrat več pretepačev, sedemkrat več morilcev in 39krat več roparjev, kakor drugod v Italiji. V Arteni so družine, kjer so sedeli oče mati in vsi otroci radi ropa ali umora v ječah. Videti je skoraj, da so Artenjani vsled dedičnosti ali atavizma, torej po svojem rojstvu že nagnjeni k grozodejstvom.

— **Samomor.** Na Dunaji se je obesil 60letni čevljar Peter Wrana. V pismu naslovljenem na sestro pravi samomorilec, da mu ni živeti vsled preslabih gmotnih razmer in bolehnosti in ker ne more prav nič spati.

— **Pri snaženju rokovic ponesrečila.** 18letna služkinja Franja Kürman na Dunaji je snažila z bencinom rokovice. Vsled neprevidnosti je prišla z bencinom preveč blizu luči, bencin je eksplodiral in vžgal služkinji obleko. Nesrečnica se je tako opekla, da se dvomi, če bo okrevala.

— **V italijanskih ječah** se dogajajo zadnjih deset let grozna hudodelstva. Umori političnih obsojencev in aretovancev niso več redki, a izvršujejo se v prid sedanjemu trhlenemu sistemu, sistemu korupcije in brezvestnega izsesavanja ljudstva. V soboto se je v italijanskem parlamentu razkril nov grozen slučaj Policija je pred kratkim aretovala socijalista Frezzija prav brez uzroka. Teden dnij potem je Frezzi umrl. Policija je najprej rekla, da je Frezzi umrl za srčno kapjo, potem, da se je obesil, a komisija vseučiliških profesorjev-zdravnikov je dognala, da je bil Frezzi kruto trpinčen, ker ima več polom-

ljenih kostij, in naposled z 22 udarci po glavi ubit. Proti morilcem se je seveda začela preiskava, a bati se jim ni ničesar.

— **Samomor dveh sester.** V Berolinu je te dni vzbudil sočutje — seveda prepozno! — samomor dveh sester ki sti vtopile v „novem jezeru“ v Potsdamu. Vdova Albertina Pape in nje sestra Adele Wiedermann — to sti imeni samomorilk — usmrtile sti se vsled skrajne bêde. Nekdaj sti imeli lepo premoženje. Njijin oče, trgovski kapitan v Dancigu, zapustil je vsakemu svojih otrok po jedno hišo in lep kup denarja v gotovini. Albertina Adele in še dve poročeni sestri so živeli v Berolinu. Toda lahkomiselno, zapravljivo življenje vseh njih soprogov, je spravilo v kratkem na beraško palico. Vdova Pape in sestra Adele sti si najeli skupno podstrešno kamrico, kjer sti se preživljali, šivanjem ovratnic. Jako mršav zaslužek, ki ne donaša niti za kruh! A ubogi ženski trpeli sti dalje, dokler ste mogli, slednjič pa — ni šlo več. Kajti vsled nehvaležnega šivarenja pri slabi svetlobi prišli sti obe skoro popolnoma ob vid! In vsled tega novega udarca izgubili ste še dosedanji pičli zaslužek, in sti šli v jezero!

— **Poroka na smrtni postelji.** Ganljiv prizor je bil dne 20. m. m. v bolnišnici v Clevelandu (država Ohio, severna Amerika). V bolnišniški dvorani se je poročil 70letni John Hobbes z 62letno na smrt bolno Ano Pazig. Ta žena se je bila pred 30 leti ločila od svojega razuzdanega moža. Hobbes je bil nje sosed. Med obema se je razvilo prijateljstvo, ki pa se je slednjič previlo v ljubezen. Leta 1875 sta se zaročila in določila dan poroke. Toda kmalu zatem je Hobbes obolel in poroka se je morala odložiti. Ko je bil ženin ozdravel, določil se je bil zopet nov dan poroke, toda umrl je oče neveste in iz poroke zopet ni bilo nič. In tako je ta nesrečni par najmanj dvanajstkrat odložil poroko in določil nov dan, a vselej je nemila usoda zabranila zakon. In tako je trajala zaroka preko 20 let! Letos o Veliki noči naj bi bila poroka. Toda nevesta je obolela. Dne 15 aprila je izjavil zdravnik, da ne doživi bolnica več večera. Uboga ženska je vsled tega naprosila svojega zaročnika, naj jej izpolni sen vsega nje življenja in naj jo poroči. In tako je došlo do poroke na smrtni postelji Pol ure zatem je žena, blažena in zadovoljna, izdahnila svojo dušo

— **Hudodelec ali bolnik?** V Aradskem komitatu je živel neki Peter Kulczun Pred 20 leti je umoril svojega 80letnega očeta. Po prestani kazni je umoril svojo snaho. Ko se je zopet vrnil iz zapora, zadavil je otroka sosedovega, te dni pa je hotel zadaviti lastno ženo. Vpraša se: Sedi li ta človek v ječo ali v blaznico?

— **529 potresov** je bilo v l. 1896 na Grškem, torej nekako $1^1/_2$ potresa na dan Tako se poroča v publikacijah dr. Papavasilion o potresih grške države. Izmej vseh potresov je bilo 306 samo na otoku Zante.

— **Požarna katastrofa v Parizu.** Ker bi vsled tega, ker je požar uničil bazar, iz katerega čistega dobička, so imeli razni dobrodelni zavodi dobiti znatne prispevke, odpali ti prispevki, so bogati dobrotniki darovali v ta namen tako velikanske svote, da bodo dobrodelni zavodi še bogateje obdarovani, kot bi bili sicer. Le časopis „Figaro“ je nabral 1,218,015 frankov. Svojo darežljivost in usmiljenost so Parižani v tem slučaju najsijajneje pokazali. Mej drugim so se darovalci tudi spominoli takih, ki so vsled požara pali v bedo. Skoro se sme reči, da so vrli Parižani veliko katastrofo gmotno že sanirali, seveda v duševnem oziru jim to ni mogoče Koliko plemenitih rodbin žaluje po svojih izgubljenih dragih! Celo naša presvitla cesarica mora obžalovati bridko izgubo svoje sestre, ki je našla nesrečno smrt v plamenu.

— **Zakonska sreča.** 50letni čevljar Botscheiber na Dunaju je prišel minolo soboto šele o polnoči domov in sicer vinjen. To je njegovo boljšo polovico neizmerno razjezilo. Vrgla je slabotnega moža na tla in ga z železnim mlinom, s katerim je navadno kavo mlela, toliko časa tolkla po glavi, da se je roča odlomila. Tepeni mož je imel vso glavo tako razbito, da so mu zdravniki komaj rešili življenje.

— **Sošolca ustrelil.** V Osekn sta se četrtošolca Marko Šor in Ivan Karavidorović igrala s revolverjem ne da bi vedela, da je nabit Šor je pomeril na Karavidorovića in ustrelil — ter zadel. Karavidorović je bil v prsa tako nevarno zadet, da ni upanja da okreva.

Kdo pije Kathreiner-Kneippovo sladno kavo?

Vsak

kdor ljubi okusno kavo, hoče zdrav ostati in si kaj prihraniti.

V svrho varnosti občinstva pred nič-vrednimi ponarejanji nosim od sedaj nadalje to-le oblastveno registrovano varstveno znamko.

Jedino pravi

Balsam

(Tinctura balsamica)

iz lekarne pri „angelju varhu“ in tovarne farmacevtičnih preparatov

A. Thierry-ja v Pregradi

pri Rogatec-Slatini.

Preskušen in potrjen od zdravstvenih oblastev. (20)

Najstareje, najpristneje, najceneje ljudsko domače zdravilo, ki uteši prsne in plučne bolesti in želodečni krč itd. ter je uporabno notranje in zunanje. V znak pristnosti je zaprta vsaka steklenica s srebrno kapico, v katero je vtisnjena moja tvrdka **Adolf Thierry, lekarna „pri angelju varhu“.** Vsak balzam, ki ne nosi zgoraj stoječe zeleno tiskane varstvene znamke, naj se odkloni kot čim cenejo tem nič vrednejo ponaredbo **Pazi naj se torej vedno natančno na zeleno varstveno znamko, kakor zgoraj! Ponarejalce in posnemovalce svojega jedino pravega balzama, kakor tudi prekupce nič vrednih ponarejenih, občinstvo varajočih drugih balzamov, zasledujem najstrožje sodnijskim potom na podlagi zakona o varstvenih znamkah. Kjer se ne nahaja zaloga mojega balzama, naj se naroči direktno in naslovi: Na angelja varha lekarno A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatec-Slatini.** 12 malih ali 6 dvojnih steklenic stane franko vsake avstro-ogerske poštne postaje 4 krone, v Bosno in Hercegovino 12 malih ali 6 dvojnih steklenic 4 krone 60 vinarjev. Manj kot 12 majhnih ali 6 dvojnih steklenic se ne razpošilja. Razpošilja se samo proti predplačilu ali poštnem povzetju.

☞ **Pazi naj se vedno natančno na zgorajšno zeleno varstveno znamko, katera mora nositi v znak pristnosti vsaka steklenica.**

ADOLF THIERRY, lekarnar

v Pregradi pri Rogatec-Slatini.

Tržne cene

V Ljubljani dne 15. maja 1897. Pšenica gld. 8 30 kr. rž gld. 6·— kr., ječmen gld. 5.— kr., oves gld. 6·50 kr., ajda gld. 7·— kr., proso gld. 6·— kr., turšica gld. 4 90 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 12·— kr., fižol gld. 9 — kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

V Lincu dne 22. maja t. l.: 61, 28, 88, 6, 21.
V Trstu dne 22. maja t. l.: 22, 41, 14, 1, 66.
V Pragi dne 26. maja t. l.: 48, 3, 72, 33, 65.

Največja zaloga

raznega semena

na pr. večne nemške detelje (lucerne), štajarske detelje, inkarnatke, turške in travniške detelje, raznih vrst **velikanske pese,** ki je splošno znana kot najboljša krma; potem **travna semena** za suha, mokra, peščena ali ilovnata tla. Velika zaloga raznih semen **cikorije,** dobra krma za prasiče, **salate, kumar, peteršilja, zelene, sladkega graha, fižola** in drugih zelenjadnih vrst.

Mnogobrojnega poseta prosi (12) (35—4)

PETER LASSNIK
v Ljubljani.

Vizitnice
priporoča
J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Pristno brnsko sukneno blago.

Jeden odrezek 3·10 *m* dolg zadostuje za jedno obleko za gospoda in velja le	gld. 3·10	iz dobre	pristne ovčje volne
	» 4·10	» »	
	» 4·80	» »	
	» 6·—	» najboljše	
	» 7·74	» fine	
	» 9·—	» finejše	
	» 10·50	» najfinejše	

1 odrezek za črno salonsko obleko gld. 10 —

Blago za vrhne suknje, loden, peruvien, dosking. Blago za državne in železniške uradnike, grebenčasto in ševejot blago, razpošilja po tovarniških cenah kot reelno in solidno dobro znana (15)

sukno-tovarniška zaloga

Kiesel-Amhof v Brnu.

Vzorce pošlje zastonj in poštnine prosto. Pošiljatve po vzorcih.

Pozor! P. n. občinstvo se opozori, da se blago veliko ceneje dobi, ako se naravnost od nas naroči, kakor pri prekupcih Tvrdka **Kiesel-Amhof v Brnu** razpošilja vsako blago po **pravih tovarniških cenah** brez krojaškega prebitka, kar zasebne naročnike zelo oškoduje.

Patentirani

aparat v ohranitev piva.

Kozarec dobrega, svežega piva! Turisti, lovci, kolesarji, sprehajalci, vsi si poželé sveže pijače, ako po prestanih težavah počivajo. Vender prepogosto so prevarjeni! Na deželi je navadni odgovor: „Pri nas se dobi le ob nedeljah sveže pivo, ob delavnikih se premalo iztoči“. Pride truden izletnik pozno na večer v mesto, v nadi, da dobi svežo pijačo v navadni gostilni, tedaj se izgovarja večkrat krčmar: „Je že prekasno, ne morem več sodčka nastaviti, ker se mi pivo do jutri izveši, ter postane neslastno“.

Nadomesti se res s pivom v steklenicah, vender pravim pivopivcem to ne prija; tudi je to dražje; delo, ubitje steklenic in večji prevožnji stroški morajo ceno izvišati.

Razni poskusi s takozvanimi stiskalnicami in ogljikovo-kislimi aparati izpričajo najbolje o potrebi dobrih, zahtevam zadostujočih aparatov v ohranitev piva. Vender vsi ti aparati imajo mnogo nedostatkov: prvič je delo s tekočo ogljikovo kislino vedno z malo nevarnostjo spojeno, tudi vedna obnovitev iste, podražuje promet teh aparatov; nadalje se od mnogih strani opravičeno protivi proti vsim umetnim pripomočkom pri točenju piva.

Upam, da sem s to iznajdbo napravil aparat, **kateri vsem, tudi najsmelejšim zahtevam zadostuje, vse prednosti daje, ne da bi se najmanje moglo oporekati.**

Aparat je cenen, tako priprost, da ga vsakdo lahko uporabi, ter ne zahteva **nikakih pripomočkov v ohranitev piva.** Edini pogoj za brezgrajno delovanje je snaga.

Pivo se do zadnje kaplje iztoči, **ni nikacega ostanka, nič počepne,** torej tudi **nikake nevarnosti za zdravje vsled pokvarjenega piva.**

To so prednosti, katere so v korist pivo pijočemu občinstvu, gostilničarju, pa tudi nič manj pivovarju.

Pivo pijočemu občinstvu, ker dobi povsod, kjer so moji aparati v rabi, dobro, sveže, zdravo pivo.

Gostilničarjem, ker imajo ob vsakem letnem in dnevnem času dobro, sveže pivo, torej več iztočijo, tudi ne trpe škode, radi ostankov in počepne; ravno to koristi **pivovarju,** kateri je brez skrbi, da bi se njegovo dobro pivo s počepno mešalo in s tem na ugledu trpelo.

Dokaz o izbornosti mojih aparatov so priznanja, katera sem prejel že v prvem letu izdelovanja in so vsakemu na razpolago v pregled.

(6)

V Ljubljani meseca aprila 1897.

Z odličnim spoštovanjem

Albin C. Achtschin.

C. in kr. priv. in odlikovana tovarna raznih likerov in maraskina

(Maraschino di Zara)

R. VLAHOV v Zadru.

1861.

Najbolji, najzdraveji in najglasoviteji liker na svetu proti slabemu želodcu itd. je

VLAHOV

Kdor si hoče ohraniti **zdrav želodec**, kdor se želi **dobro** počutiti, biti vesel, obvarovati si **zdravje**, pije naj po celem svetu razširjeni od vseh hvaljeni liker Vlahov, katerega iz zelišč kršne Dalmacije **edini na svetu napravlja R. Vlahov v Zadru.**

Varujte se ponarejanj in zahtevajte vedno pravi Vlahov iz Zadra, katerega je dobiti v vsaki trgovini in kavarni.

(4)

Odlikovanja:

Založnik Nj. c. in kr. Visokosti presvitlega gosp. nadvojvoda Leopolda Salvatorja.
Založnik kraljevske hiše Lussignan, Pariz.
Častni član italijanskega zavoda „Pogresso“ z odlikovalno svetinjo.
Privilegiran od vlade Zveznih držav severne Amerike.
Odlikovanje s poprsjem Libertadora, republike Venezuela.

Odlikovan na sledečih razstavah:

Dunaj 1873.
Svitinja za zasluge.
Neapel 1880.
Svetinja I. razreda.
Kalkuta 1883—84.
Velika svetinja.
Neapel 1885.
Zlata svetinja.
Spa (Belgija) 1891.
Zlata svetinja.
Skradin 1875.
Zlata svetinja.
Trst 1882.
Zlata svetinja.
Cork (Irska) 1884.
Častna diploma.
Zagreb 1891.
Zlata svetinja.
Bordeaux 1892.
Zlata svetinja.
Berlin 1892.
Zlata svetinja.

Moji izdelki se razpošiljajo in prodajajo v:

Avstro-Ogerski,
Italiji,
Nemčiji,
Angliji,
Rusiji,
Švediji in Norvegiji,
Švici,
Danski,
Turčiji,
Grški,
Španiji,
Portugaliji,
Rumuniji,
Srbiji,
Bolgariji,
Črnigori,
Otoku Malta,
Belgiji,
Zjedinjenih državah amerikanskih,
Braziliji,
Meksiki,
Argentinji,
Indiji,
Kitajski,
Japonski,
Egiptu,
Perziji,
Arabiji,
Alžeriji,
Tunisu,
Maroku,
Otoku Kipru.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**